

ПЕДАГОГІЧНЕ УПРАВЛІННЯ ПІЗНАВАЛЬНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ ГУРТКІВЦІВ В ПОЗАШКІЛЬНИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ ПРИ ФОРМУВАННІ КОНСТРУКТИВНО-ТЕХНІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ

треті визначних українських літераторів, композиторів і громадських діячів); географічну карту Галичини і Буковини та велику географічну карту України роботи Г. Величка. 1912 року у Коломийській "Галицькій накладній Якова Оренштайна" було видано перший україномовний географічний атлас (автор – М. Кордуба), який містив 24 головних та 11 допоміжних географічних карт виконаних у кольорі.

Висновки. Отже, наприкінці ХІХ – на початку ХХ ст. педагоги, книговидавці, художники-ілюстратори навчальних видань визначили дидактичні вимоги до ілюстративного матеріалу шкільних підручників, обґрунтували його відповідність віковим особливостям школярів. Серед основних вимог, які ставилися до навчальних ілюстрацій, можна виділити такі: науковість, повнота відображення змісту, тематична взаємопов'язаність, естетична цінність. Провідна тенденція процесу укладання та ілюстрування українських підручників для народних шкіл у Галичині на початку ХХ століття полягала в поглибленні синтезу зображення і слова, в органічному поєднанні об-

разотворчих, лексико-семантичних та шрифтових елементів композиції шкільного видання в єдине ціле, що вело до посилення зорової і емоційної сторін сприйняття учнями навчальної книги.

1. Барвінський О. Література для рускої молодіжы // Школьна часопись. – 1884. – Ч.4. – С. 25 – 30.

2. Верхратський І. Ботаніка на низшій класі середніх. Д-ра Осипа Ростафинського. – Львів, 1898. – 260 с.

3. Верхратський І. Зоологія на низшій класі середніх. – Львів, 1895. – 160 с.

4. Зарицький Г., Заклинський Р. Рускій Букварь для народныхъ шкѣлъ. – Львів, 1891. – 79 с.

5. Левицький Ю. Географія для першої класі середніх шкіл. – Львів, 1911. – 98 с.

6. Образи для школи і дому // Учитель. – 1898. – Ч. 8. – С. 126 – 127.

7. Школа народна. Ч. І. Буквар. – Львів, 1893. – 79 с.

8. Ясінчук Л. 50 літ "Рідної школи" 1881 – 1931. – Львів, 1931. – 270 с.

Ярослав Кепша, кандидат педагогічних наук, доцент
Івано-Франківського національного технічного університету нафти і газу

ПЕДАГОГІЧНЕ УПРАВЛІННЯ ПІЗНАВАЛЬНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ ГУРТКІВЦІВ В ПОЗАШКІЛЬНИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ ПРИ ФОРМУВАННІ КОНСТРУКТИВНО-ТЕХНІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ

У статті розкрито вплив педагогічних методів на гуртківців на заняттях технічних гуртків у позашкільних навчальних закладах при формуванні конструктивно-технічної компетентності та наведено конкретні методи, які можуть бути використані при викладанні нового матеріалу чи проведенні практичних завдань на заняттях технічних гуртків керівниками гуртків.

Актуальність проблеми, аналіз останніх досліджень і публікацій. Розбудова національної системи освіти активізувала постійні пошуки, зокрема пошуки оптимальної організації навчально-виховного процесу в позашкільному навчальному закладі технічного профілю, який поєднує практичні дії й аналітичний процес: планування, педагогічний аналіз, коригування, збір інформації, аналітичне оцінювання інформації, контроль, стимулювання. Управління педагогічним процесом у позашкільному навчальному закладі технічного спрямування – це впорядкована система, спрямована на

керування групою гуртківців, це складний, багатофакторний, цілеспрямований процес дій методів управління на керований об'єкт, варіативність та добір методичних прийомів, технічних засобів навчання, відповідність технологій, координація та взаємодія. Мистецтво управління навчально-виховним процесом полягає у здатності виконувати завдання системно, комплексно, з урахуванням усіх обставин. Результат управління залежить від рівня знань, професійної підготовки керівника гуртка, його вміння прогнозувати, використовувати сучасні методики, нові технології, форми й методи.

ПЕДАГОГІЧНЕ УПРАВЛІННЯ ПІЗНАВАЛЬНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ ГУРТКІВЦІВ В ПОЗАШКІЛЬНИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ ПРИ ФОРМУВАННІ КОНСТРУКТИВНО-ТЕХНІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ

Навчально-виховний процес нагадує типову кібернетичну систему, де відбуваються процеси циркулювання інформації, де є суб'єкт і об'єкт, прямі й зворотні зв'язки тощо. Тому закономірності функціонування навчально-виховного процесу схожі з кібернетичними, хоча мають відмінності, а саме:

1) у дидактичній системі забезпечується керування засвоєнням інформації, ефективність діяльності гуртківця залежить від рівня керівної діяльності керівника гуртків;

2) навчально-виховна система не може функціонувати нормально, якщо в системі відносин "керівник гуртків – гуртківець" лише прямий зв'язок і немає зворотного;

3) результат керування навчально-виховним процесом визначається двома чинниками: кількістю та якістю інформації та впливом управління на керований об'єкт, суб'єктивними здатностями сприймати цю інформацію та перетворювати її на новий імпульс керування відповідно до заданої мети;

4) система дій, яку виконує керівник гуртка, залежить від кінцевої мети, регулюється й коригується нею;

5) модель дії, яку треба виконати (іншими словами, "програма мети") випереджає саму діяльність.

У теорії та практиці управління навчально-виховним процесом у позашкільному навчальному закладі технічного профілю застосовуються графічні, тестові, статичні, динамічні та інші моделі. Використання їх дає змогу об'єктивно дослідити й описати явища; відобразити існуючі зв'язки педагогічних процесів; інтерпретувати результати й галузь їх використання. Наприклад, графічна модель включає похвилинний розклад гуртка; основні його складові, проектування діяльності керівника гуртків та гуртківців. Звідси видно, що на складові моделі впливають: час, діяльність, корекція. У системі навчання об'єктивні умови розглядаємо як підсистему, що керує, а суб'єктивні – як керовану підсистему. У ролі керованого виступає пізнавальна діяльність гуртківців на заняттях гуртка, перетворення якої в потрібному напрямі є головною метою навчально-виховного процесу, що визначає способи і прийоми керування, про то стверджували у своїх дослідженнях Г. Балл, М. Боришевський, В. Галузка, Г. Кондратенко, Г. Конфедератов, О. Киричук, М. Семикін, С. Рябенко, Т. Титаренко, В. Чепелев, М. Розенберг, Т. Яценюк та ін.

Мета статті – розкрити вплив педагогічних методів на навчально-виховний процес у позашкільних навчальних закладах технічного профілю на заняттях.

Виклад матеріалу. До понятійного апарату теорії управління навчально-виховним процесом в позашкільному навчальному закладі технічного спрямування входять принципи, функції, методи й засоби управління. Результати управління залежать від рівня знань, професійної підготовки керівника гуртків, його вміння прогнозувати, використовувати сучасні методики, нові технології, управлінські форми й методи роботи. Тому до основних професійних функцій керівника гуртків, як керівника навчально-виховного процесу належать:

- конструктивно-організаторська спрямованість на організацію педагогічного процесу в забезпеченні його ефективності;

- розвивальна – (навчальна та виховна) спрямована на інформаційну і гностичну функції, і є провідною у діяльності керівника гуртків;

- діагностична – спрямована на визначення навчально-виховного процесу. Її мета – розроблення стратегії та тактики освітньої та виховної роботи з гуртківцями на заняттях гуртка;

- комунікативна – характеризує стилі взаємин між керівниками гуртків та гуртківцями, педагогічним колективом позашкільного навчального закладу та батьками;

- досліджувана – спрямовується на уміння керівника гуртків накопичувати та аналізувати факти поведінки гуртківців на заняттях гуртка, бачити їх причини та наслідки, аналізувати педагогічні засоби та ефективність їх впливу на колектив і кожного гуртківця зокрема;

- самоосвіта – забезпечувати неперервне підвищення кваліфікації керівника гуртків завдяки поновленню конструктивно-технічної компетентності. Увесь цикл управління навчально-виховним процесом у позашкільному навчальному закладі технічного профілю можна розділити на такі етапи:

1) попереднє управління: визначення мети, планування, конкретизація завдань, прогнозування;

2) оперативно-коригуюче управління, підбір матеріальної бази, інструктаж, внесення коректив у навчально-виховний процес;

3) кінцевий: контрольний зріз компетентностей, аналіз одержаних даних, внесення коректив з оптимізації процесу викладання в навчальний процес у цілому.

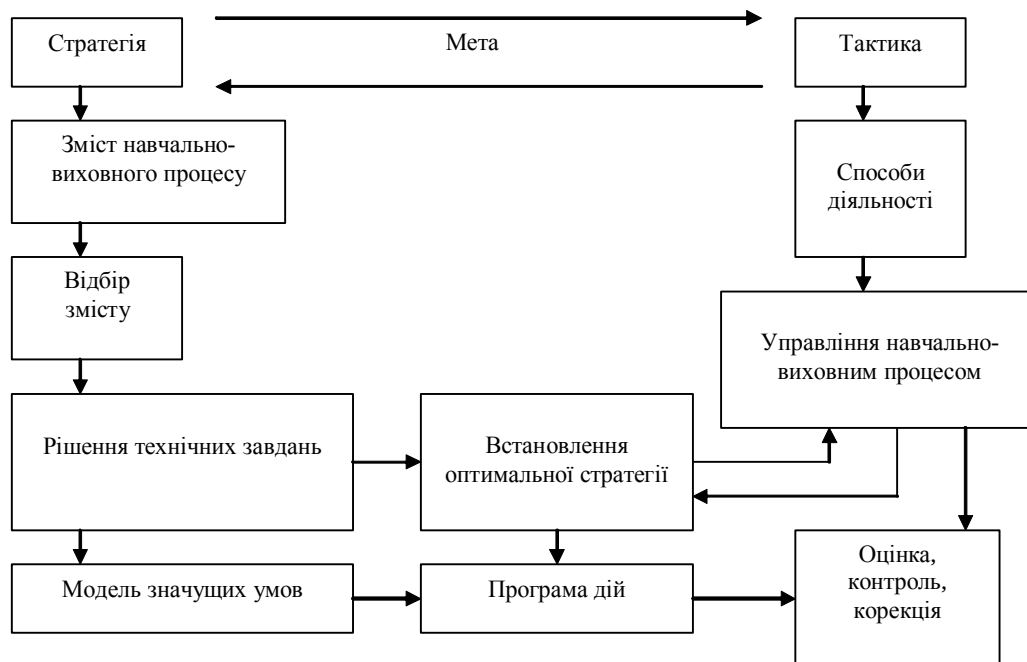
Керівник гуртка управляє діяльністю гуртківців на заняттях гуртка, формуючи в них технічну компетентність, вміння аналізувати, встановлювати взаємні й причинно-наслідкові зв'язки, порівнювати, узагальнювати, систематизувати здобуті знання, робити висновки. Перебудовуючи зміст навчального матеріалу, керівник гуртка задає на-

ПЕДАГОГІЧНЕ УПРАВЛІННЯ ПІЗНАВАЛЬНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ ГУРТКІВЦІВ В ПОЗАШКІЛЬНИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ ПРИ ФОРМУВАННІ КОНСТРУКТИВНО-ТЕХНІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ

прям формування конструктивно-технічної компетентності гуртківця і водночас коригує хід пізнання. В даному разі ми говоримо про управління навчально-виховним методом викладання матеріалу.

Внесення нових елементів до структури формування конструктивно-технічної компетентності у гуртківців на заняттях з технічної творчості, її збагачення відбувається з урахуванням підготовки гуртківців до пошукової діяльності, до способів

За традиційної організації навчально-виховного процесу на занятті гуртка переважає інформаційна діяльність керівника гуртка, а гуртківцям відведено роль пасивних спостерігачів. Тому організація навчально-виховної діяльності в позашкільному навчальному закладі спрямовується на самостійне здобуття гуртківцями технічних компетентностей (самостійна робота з науково-популярною літературою, натуральними об'єктами, підручниками, екранними посібниками).

розв'язання технічних проблем. Цей процес є не лише наслідком, а й засобом управління.

Організація діяльності гуртківців і керування розв'язанням окремого технічного завдання ми називаємо *тактикою* навчально-виховного процесу, а послідовність "фрагментів" навчальної програми – *стратегією*. В інформаційному плані управління суголосне змісту завдання, його зв'язкам з іншими заняттями, в структурному – побудові навчального матеріалу гуртка, до формування конструктивно-технічної компетентності на заняттях в технічних гуртках. Схема управління навчально-виховним процесом з формування конструктивно-технічної компетентності на заняттях гуртка технічного профілю.

Для підвищення ефективності навчально-виховної діяльності гуртківців треба запроваджувати форми заняття гуртка, які забезпечували б високу пізнавальну активність гуртківців, і в першу чергу – чітко формулювали його мету, створюючи умови, за яких теорія поєднувалась би з практикою (експеримент, лабораторна робота).

Як відомо, під методами навчання розуміються способи роботи керівника гуртків та гуртківців на заняттях гуртків, у процесі якої досягається засвоєння гуртківцями конструктивно-технічних компетентностей, розвиток пізнавальних здібностей і творчої активності. Ефективність технічної творчості в гуртківців багато в чому залежить від того, наскільки правильно для досягнення поставлених цілей керівником гуртків обрані методи навчально-виховного процесу на занятті. Тому для організації навчально-виховного процесу важливо знати можливості кожного методу, подібні і відмінні ознаки різних методів, що дозволяє розділити їх на групи за загальними ознаками, тобто провести класифікацію методів. У навчально-виховному процесі позашкільного навчального закладу технічного профілю керівник гуртка завжди повинен використовувати кілька методів навчання, проблема полягає в оптимальному їх поєднанні. На прикладі викладання матеріалу в (Авіамоделному) гуртку визначимо типи поєднання методів.

ПЕДАГОГІЧНЕ УПРАВЛІННЯ ПІЗНАВАЛЬНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ ГУРТКІВЦІВ В ПОЗАШКІЛЬНИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ ПРИ ФОРМУВАННІ КОНСТРУКТИВНО-ТЕХНІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ

Ефективність застосування запропонованого поєднання методів у процесі вивчення технічних дисциплін залежить від багатьох чинників: матеріальної бази позашкільного навчального закладу, особистості керівника гуртків, контингенту гуртківців, вдалої розробки технічних завдань, урахування рівня пізнавальної самостійності гуртківців. Можна, наприклад, розділити методи на групи відповідно до мети навчання: методи повідомлення нових знань; методи формування умінь і навичок; методи контролю ходу і визначення результатів навчально-виховного процесу. Така класифікація розділяє методи не за їхньою сутністю, тобто як здійснюється діяльність керівника гуртка та гуртківців і на що спрямовані методи, що дозволяють підібрати методи відповідно до розв'язання технічних завдань того або іншого заняття.

лом інформації тут виступає практична діяльність гуртківців.

Така класифікація методів застосовується у позашкільному навчальному закладі технічного профілю в тих випадках, коли вказане джерело, з якого гуртківці будуть отримувати технічну інформацію. Відповідно до цієї класифікації, чітко не розмежовані методи навчання і методи дій керівника гуртка на заняттях.

Для технічної творчості найбільш прийнятна класифікація методів за способами діяльності керівника гуртків та гуртківців. У навчально-виховному процесі в цьому випадку виступають два взаємозалежні між собою процеси – самостійна практична діяльність гуртківців і діяльність керівника гуртків. Відповідно до методів викладання технічних дисциплін, можна поділити їх на дві групи: методи самостійної роботи гуртківців під кері-

Дидактична мета заняття	Типи поєднання методів
1. Вивчення нового матеріалу, засвоєння нових знань	1.1. Розповідь + бесіда + вправи (задачі) 1.2. Евристична бесіда + тренувальні вправи (задачі) + лабораторні досліді 1.3. Проблемне пояснення + лабораторні досліді евристичного характеру + демонстрації
2. Корекція знань, закріплення навчального матеріалу: а) теоретичне засвоєння знань; б) практичне (формування вмінь і навичок)	2.1. Бесіда + тренувальні вправи 2.2. Самостійна робота з книгою + розрахункові завдання і вправи 2.3. Бесіда + дискусія + розрахунково-експериментальні задачі і вправи
3. Перевірка засвоєння знань, умінь і навичок	3.1. Інструктивна бесіда + практична робота 3.2. Інструктивна бесіда + експериментальні завдання
4. Узагальнення й систематизація знань	4.1. Бесіда + типові завдання 4.2. Залікові усні запитання + лабораторні досліді на доведення, дослідження, пошук 4.3. Комплексні письмові завдання різного рівня складності

Ми класифікуємо методи навчально-виховного процесу з формування конструктивно-технічної компетентності за джерелами, з яких гуртківці здобувають технічні компетенції:

1. Методи, пов'язані з передачею і сприйняттям словесної інформації. Її джерелом є усне слово керівника гуртка: розповідь, пояснення, бесіда, лекція, а також друковане слово книги: підручник, довідник, науково-популярна література і т.д.

2. Наочні методи навчання. Це – спостереження натуральних об'єктів, явищ, процесів або їх площинних, об'ємних, графічних зображень (моделей, макетів, малюнків, таблиць, діафілмів, телепередач, кінофільмів і т.д.). Джерелом інформації у цьому випадку є натуральні об'єкти (явища, процеси) або їхні образи.

3. Практичні методи навчання. До них належать вправи, рішення технічних завдань. Джере-

вництвом керівника гуртків і методи викладання – виклад навчального матеріалу, навчальна демонстрація досліджуваних об'єктів, процесів і їхніх зображень, управління навчально-виховним процесом гуртківців.

Діяльність гуртківців у процесі занять гуртка полягає в сприйнятті, запам'ятовуванні, обробці і застосуванні інформації, що надходить до нього, практичному виготовленні, або відтворенні виробу. Перша сторона діяльності визначається наявністю в гуртківця органів чуттів, за допомогою яких сприймаються зовнішні роздратування. Зокрема, інформація надходить через аналізатори органів чуттів: зоровий канал, слуховий, дотиковий, нюховий, смаковий.

Через зоровий канал сприймається яскраво-кольорова інформація: реальні образи, явища, процеси; площинні зображення; знакова інформація

ПЕДАГОГІЧНЕ УПРАВЛІННЯ ПІЗНАВАЛЬНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ ГУРТКІВЦІВ В ПОЗАШКІЛЬНИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ ПРИ ФОРМУВАННІ КОНСТРУКТИВНО-ТЕХНІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ

(текст, формули, умовні зображення, схеми, креслення і т.п.). Засвоєння цієї інформації здійснюється учнем за допомогою методів спостереження і читання.

Через слуховий канал надходить звукова інформація. Це насамперед мова, що виступає важливим засобом передачі знань. У процесі навчально-виховного процесу гуртківець зустрічається також з ритмічними звуками (робота двигуна) і шумами, що супроводжують багато трудових процесів. Сприйняття звукової інформації здійснюється методом прослуховування.

Дотиковий канал подає інформацію про властивості поверхні аналізованих об'єктів, наявність вібрацій, теплові властивості тіл. Через дотиковий канал інформація надходить при безпосередньому контакті з аналізованим об'єктом, тому основний спосіб одержання інформації з цього каналу – дотик.

Інформаційний канал, з яким зв'язані рухові відчуття, дозволяє судити про положення тіла в просторі при виконанні робочих рухів (робоча поза, положення ніг, рух рук, пальців).

Інформацію, що надходить по всіх каналах, гуртківець у процесі навчання повинен не тільки сприйняти, але і запам'ятати. Запам'ятовування інформації тісно пов'язане з тим, наскільки гуртківець можуть керувати своєю увагою. Концентрація уваги на якому-небудь предметі, його окремих сторонах можливі за допомогою нагадування собі, що є важливим методом при запам'ятовуванні інформації.

Міцність засвоєння інформації багато в чому залежить від того, наскільки осмислений призначений для запам'ятовування матеріал, наскільки зрозуміла логіка його побудови. Тому виявлення значеннєвих зв'язків інформації – необхідний метод при її запам'ятовуванні.

Процес засвоєння інформації у переважній більшості випадків є неоднаковим. Рідко вдається запам'ятати матеріал або опанувати способом роботи з першого ознайомлення з ним. Практично завжди необхідне повторення. Методом засвоєння інформації служать розумові і рухові вправи.

Отримана гуртківцем інформація стає знаннями в процесі розумових операцій. Мислення зв'язане з операціями аналізу і синтезу, порівняння, узагальнення і систематизації, абстрагування і конкретизації. Навчитися цьому можна методом розв'язування типових технічних задач за заданими алгоритмами і розв'язування проблемних, творчих задач, як теоретичних, так і практичних. Для вільного володіння і застосування рухових операцій з координації форми рухів, статичних по-

ложень і величини прикладених зусиль необхідні навчально-профілактичні роботи і суспільно корисна, продуктивна праця, що виступають як методи обробки і застосування гуртківцями інформації про способи виконання трудових дій.

Управління навчально-виховним процесом на заняттях у позашкільному навчальному закладі технічного профілю здійснюється керівником гуртка за допомогою методів навчання. Керівник гуртка повідомляє гуртківцям теоретичну і практичну інформацію, організовує закріплення навчального матеріалу, стимулює процес обробки і застосування гуртківцями засвоєної інформації.

Методи, якими здійснюється передача інформації, залежать від виду її відображення на занятті. Носієм інформації може бути освітленість, колір, форма реальних предметів, їхнє зображення. Інформація передається також знаками, символами, за допомогою звуку, запаху. У навчально-виховному процесі важливим джерелом інформації служить практична діяльність гуртківців та керівника гуртка.

Той або інший метод викладання стимулює відповідний метод навчання. Сполучною ланкою тут виступає або відповідна інформація, яку керівник гуртка передає гуртківцям, або відповідні технічні завдання які керівник гуртка пропонує гуртківцям.

На вибір методів навчально-виховного процесу впливають фактори, насамперед загальні цілі і задачі трудового навчання, його зміст, форми організації.

Загальні цілі навчально-виховного процесу, мета і завдання окремих занять дають загальне орієнтування у виборі методів викладання і навчання. Конкретний спосіб проведення навчально-виховної роботи визначається змістом навчального матеріалу, що повинен бути засвоєний на занятті. Відправним моментом тут є планування.

Для кожної теми заняття, що заданий у плані, визначає вид інформації, а також методи її передачі і закріплення. Наприклад, розглянемо структуру заняття гуртка (слюсарів), на якому вивчається технологія виготовлення деталей.

Тема заняття. Загальні відомості про тонколистий метал, виконання ескізів, розмічальні інструменти і розмітка заготовок.

Мета заняття. Дати поняття про тонколистий метал, вдосконалити вміння з виконання ескізу плоскої деталі, сформувати первісні вміння розмітки на металі, дати поняття про професії кресляра і розмічальника, включити гуртківців у розв'язуванні творчих технічних задач.

Технічні відомості. Зовнішні розходження і

ПЕДАГОГІЧНЕ УПРАВЛІННЯ ПІЗНАВАЛЬНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ ГУРТКІВЦІВ В ПОЗАШКІЛЬНИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ ПРИ ФОРМУВАННІ КОНСТРУКТИВНО-ТЕХНІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ

загальні ознаки тонколистового металу з різних сплавів. Правила виправлення тонколистового металу. Призначення слюсарних інструментів: слюсарна лінійка, рисуналка, косинець, кернер, борідок, киянка. Особливості виконання ескізів виробів з тонколистового металу. Прийоми розмітки, послідовність робіт при розмітці. Економія матеріалів. Організація робочого місця. Правила безпеки праці при розмітці.

Трудові прийоми й операції. Правка заготовки. Виконання ескізу. Площинна розмітка.

Творчі технічні задачі. Визначення форми і розмірів виробу залежно від призначення. Складання ескізу. Визначення найбільш раціонального варіанту розмітки.

Об'єкт роботи (визначається, керівником гуртка з урахуванням місцевих умов).

Устаткування і матеріали. Взірці тонколистового металу, ескізи, готові вироби (деталі), киянки, рисуналка, кернери, косинці, плити для виправлення, фотографії (плакати) прокатного стану, модель для демонстрації прокатки металу.

Хід заняття

1. Організаційна частина. Перевірка присутності гуртківців на занятті (спостереження).

2. Виклад нового матеріалу. Розповідь про виробництво листового металу. Демонстрація процесу виробництва на моделі. Показ фотографій (плакатів) прокатного стану. Демонстрація взірців тонколистового металу. Розмова про застосування тонколистового металу в господарстві і побуті.

3. Вступний інструктаж. Оголошення гуртківцям завдання та його суспільна або виробнича мотивація. Демонстрація готових взірців.

4. Самостійна робота гуртківців. Виконання ескізу деталі (виробу).

5. Поточний інструктаж. Складання плану роботи в процесі розмови про вибір заготовки, її правка, розмітка.

6. Самостійна робота гуртківців. Правка заготовки і її зачищення. Розмітка деталі на заготовці. Контроль якості. Взаємодопомога при виконанні роботи.

7. Заклучний інструктаж. Підбиття у процесі розмови підсумків роботи з колективною оцінкою праці кожного. Характеристика професій кресляра і рисувальника (розповідь, демонстрація фотографій, інструментів).

8. Прибирання робочих місць.

Вибір методу викладання – процес творчий. Матеріал до однієї і тої ж теми для різних вікових груп, що вчать, варто викладати різними методами. Для початкового та основного рівнів доцільно відвести більше часу на пояснення у поєднанні з демонстрацією реальних предметів,

явищ, процесів, об'ємних моделей і макетів. На вищому рівні гуртківцям більше часу потрібно надавати практичним діям, лабораторним роботам. На жаль, дуже часто для повідомлення гуртківцям інформації у вигляді формул, схем, креслень, таблиць, цифрового матеріалу керівник гуртка використовує тільки запис на дошці, мало залучаючи інші засоби. Така методична одноманітність різко знижує якість сприйняття гуртківцями навчальної інформації.

Навіть гуртківцям одного рівня, але різних вікових категорій буває часом необхідно давати той самий навчальний матеріал різними методами. Це зв'язано з тим, що в різних навчальних ситуаціях виявляються ефективними різні методи навчання. Готуючись до проведення занять, необхідно планувати кілька методичних варіантів застосування методів, що дозволить більш гнучко вести процес навчання.

Висновки.

1. Правильна організація управління пізнавальною діяльністю гуртківців на заняттях гуртка в позашкільному навчальному закладі активізує її.

2. Стратегія навчально-виховного процесу створює змістову основу для оптимальної побудови тактики формування конструктивно-технічної компетентності, веде до якісних перетворень у формуванні узагальненого розв'язання технічних завдань.

3. Управління навчально-виховним процесом здійснюється за допомогою певної тактики методик, що приводять до прийняття й розв'язання технічних задач, передбачених стратегією навчання. Розвивається внутрішня мотивація навчання у гуртківців на заняттях в позашкільному навчальному закладі технічного профілю.

4. Управління пізнавальною діяльністю гуртківців за допомогою відповідних методів навчання здійснюється внесенням до її структури нових способів поряд зі знаннями як інструментом пізнання.

5. Спосіб розв'язання конструктивно-технічних завдань формує конструктивно-технічну компетентність успішніше, якщо він є предметом і об'єктом пошукової (продуктивної) діяльності для гуртківця.

Розроблену нами методику навчання було експериментально перевірено протягом чотирьох років у позашкільних навчальних закладах Тернопільської, Івано-Франківської, Закарпатської областей. Порівняно з контрольними в експериментальних групах перевірка виявила вищий рівень активності гуртківців на заняттях технічних гуртків та вищу активність в роботі.

Ефективність використання будь-якого мето-

КРЕДИТНО-MOДУЛЬНА СИСТЕМА ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ СТУДЕНТІВ ЯК ЗАСІБ СТИМУЛЮВАННЯ ЇХНЬОЇ САМООСВІТИ І САМОКОНТРОЛЮ

ду викладання значною мірою залежить від того, наскільки уміло керівник гуртка володіє різними методичними прийомами.

На відміну від обмеженого числа методів перелік методичних прийомів численний, їхнє число росте, оскільки керівники гуртків у позашкільних навчальних закладах технічного профілю України ведуть постійну роботу з удосконалення методів у навчально-виховному процесі.

1. *Актуальные проблемы подготовки учителя общетехнических дисциплин* Под ред. Д.А. Тхоржевського. К.: Вища школа, 1986.

2. *Божович Л.И. Личность и ее формирование в детском возрасте.* – М.: Просвещение, 1968.

3. *Матюшкин А.М. Проблемные ситуации в мышлении и обучении.* – М.: Педагогика 1972.

4. *Махмутов М.И. Проблемное обучение: Основные вопросы теории.* – Педагогика, 1975.

5. *Моляко В.О. Психология решения школьниками творческих задач.* – К.: Рад. школа, 1983.

6. *Разумовский В.Г. Развитие технического творчества учащихся.* – М.: Учпедгиз, 1961.

7. *Степанов П. Специфика возраста – специфика воспитания. Социальная педагогика: технология и практика.* – 2006. – №4.

8. *Яровий І.М., Рибенцев В.Н., Малюта М.Т. Задачі і завдання для підготовки до олімпіади з технічної праці.* – К.: Рад. школа, 1976.

Світлана Монастирська, кандидат біологічних наук, доцент,

завідувач кафедри біології

Григорій Коссак, кандидат педагогічних наук, заступник декана з навчальної роботи

біологічного факультету

Дрогобицького державного педагогічного університету

імені Івана Франка

КРЕДИТНО-MOДУЛЬНА СИСТЕМА ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ СТУДЕНТІВ ЯК ЗАСІБ СТИМУЛЮВАННЯ ЇХНЬОЇ САМООСВІТИ І САМОКОНТРОЛЮ

У статті проаналізовано аспекти організації навчально-виховного процесу за кредитно-модульною системою. Розглянуто значення самостійної роботи студента як засобу підвищення рівня фахових знань та вмінь. Визначено самоосвітню діяльність студента у процесі виконання індивідуальних завдань, що є початковим етапом науково-дослідницької діяльності студентів. Наведено методiku оцінювання індивідуальних завдань та визначення загальної кількості балів студентами завдяки інформації візитки з навчальної дисципліни.

Актуальність проблеми. Вища освіта в Україні спрямована на забезпечення фундаментальної наукової, загальнокультурної, практичної підготовки фахівців, які мають визначати темпи і рівень науково-технічного, економічного і соціально-культурного прогресу, а також на формування інтелектуального потенціалу нації та всебічний розвиток особистості як найвищої цінності суспільства.

Новий потужний імпульс удосконалення системи вищої освіти в Україні є її входження в Болонський процес, що визначає нову якість підготовки фахівців, можливість врахування усіх досягнень студента [1, 4]. Однією із ключових позицій входження в Болонський процес є суттєво відмінна форма контролю якості знань, вмінь та навичок студентів, завдяки переходу до кредитно-модульної системи.

У цьому зв'язку важливим напрямом дослідження є система оцінювання за кредитно-модульною системою, яка стимулює студентів на науково-дослідницьку діяльність, на свідому, цілеспрямовану самоосвітню діяльність, що є орієнтиром у визначенні балів із навчальної дисципліни.

Мета дослідження. Ознайомити із результатами впровадження кредитно-модульної системи на біологічному факультеті, зокрема, із механізмом застосування оцінювання навчальних досягнень студентів у напрямі стимулювання їхньої пізнавальної науково-дослідницької діяльності.

Виклад основного матеріалу. Впровадження кредитно-модульної системи організації навчання у вищій школі передбачає розв'язання низки завдань, таких як:

- раціональний розподіл навчального матеріа-